

1. Încotro

Sfârșitul lui august 1938. Petru Golea se trezise de dimineață, de fapt nici nu prea dormise, de la o vreme era îngândurat. Se apucase de treabă înainte de a se lumina: cărase apă de la fântână și pentru casă și pentru animale, curățase grajdul, țesălase calul, cosise iarbă din grădină pentru oi, dăduse poiata găinilor cu cenușă să le scape de păduchi. Avea acea vârstă când te gândești ce faci cu viața ta și, din lipsă de idei clare, faci tot ce poți cât să-ți ții mintea ocupată. Mai erau vreo trei ani până la armată și n-ar fi vrut să stea cu mâinile-n sân între timp. Tata făcuse toată viața cărăușie cu cereale la munte, dar nu reușiseră să pună bani deoparte cât să se căpătuiască. Mama îi crescuse mai mult singură pe el și pe soră-sa mai mică pentru că drumurile lui Ion se terminau de cele mai multe ori cu cinstitul prietenilor la cârciumă, iar acasă ajungea doar cu câțiva crăițari rămași agățați în căptușeala buzunarului de la haină.

Când nu mai găsi nimic de făcut în gospodărie, tânărul își luă câinele și năpatca, și coborî valea spre râul Siret, care străjuia satul de la un capăt la altul. Malurile lutoase erau căptușite de cuiburile păsărilor gălăgioase care-și pregăteau puii pentru marea călătorie către țări mereu înSORITE. Zumzetul lor pestriț îi liniștea mințile, îl ajuta să se rupă de griji. Pe măsură ce se apropia de râu simțea că un pescuit era exact ce-i trebuia. Nisipul moale al malurilor purta urme butucănoase de ciubote, semnele copitelor de vaci și gheruțele răsfirate ale păsărilor. Din loc în loc buturugi umede purtate de ape scoteau câte un braț scorjtit din băltoace, cerșind

parcă ajutor trecătorilor. Petru se uită în zare, măsură din ochi curenții, locurile unde bolovani lucioși formau mici cascade învolburate. Găsi un loc numai bun într-un cuib de pietre unde își înfipse precaut picioarele desculțe, zgâriate în zona gleznelor de la rugii prin care trecuse. Desfăcu năpatca, o cufundă până ce plasa dispăru cu totul în apă, așteptă un minut și apoi o trase afară. Licoarea măloasă se scurse ușurată în albia ei, lăsând în urmă un pricăjit de boiștean pe care Petru îl aruncă înapoi, căci venise hotărât să prindă peștele cel mare.

Dar nimic.

Era trecut de ora două după-amiază iar apa se limpezise. Se vedeau pe fund pietricelele lustruite, uneori și câte un peștișor care nu voia nici în ruptul capului să intre în năpatca lui. Valurile erau destul de reci, nu mai mergea de-o baie. Vorba bătrânilor: „După Sf. Marie Mare se pișă cerbii în apă la deal și gata cu scâldatul!” Șosețică își pierduse răbdarea. Sărea prin apă, făcea valuri, se ducea după bățul pe care i-l arunca. Se întorcea plictisit, își scutura blana deasă, plină de scaieți. Lui Petru îi cam înghețaseră picioarele, era cazul să iasă din râu.

Pe cine mințea? Nu avea nicio legătură cu apa rece, și nici cu pescuitul... Mai la deal Ana spăla țolici... Aici nu-l vedea nimeni și nici nu-l auzea, așa că nu avea altă variantă decât să recunoască față de el însuși că-i era dragă de pe vremea când o trăgea de codițe în curtea școlii. Fusesse frumoasă atunci dar și mai frumoasă devenise acum, de când era la vârsta măritişului. Părul castaniu îi curgea pe umeri, sânii mici se izeau prin cămașa brodată sigur chiar de ea, iar inima lui Petru începu să zvâcnească și mai tare când ochii îi coborâră spre talia subțire pe care ar fi putut-o cuprinde între mâini, spre picioarele bine dăltuite ce se vedeau și mai deslușit când ea se apleca să clătească câte un preș.

Fata își vedea harnic de treaba ei, sigur nici nu știa de existența lui, cu atât mai mult de gândurile ce nu-i dădeau pace: *„Merită mai mult decât i-aș putea oferi eu. O să-și găsească un bărbat înstărit care s-o ducă de-aici”*. Ana pusese țolicile la uscat pe pietre iar acum, cu picioarele în apă până la glezne și cu capul în jos, își spăla părul cu săpun de casă. *„Trebuie să plec*

de-aici! N-are niciun rost!”, Petru trase năpatca din apă dar nici nu apucă să ajungă la mal, când țipătul deznădăjduit al Anei îi înțepă urechile:

– Pleacă de-aici! Vai, munculița mea!

Tânărul dădu drumul uneltei de pescuit și alergă spre ea. Prea târziu... Șosețică se tăvălise deja prin țolicile aproape zvântate, acum pline de nisip. Pentru câteva momente rămaseră cu toții încremeniți: Șosețică, cu ochii lui mari ațintiți spre stăpân... Ana, cu părul leoarcă udându-i cămașa ce i se lipise de piele... Petru, cu privirea vinovată...

– Îmi pare rău!, reuși să spună într-un final, deși știa că nimic nu putea să exprime destul de sincer regretul.

Ca trezită dintr-un vis urât, Ana își dădu seama că arăta jalnic: părul șiroind de apă îi curgea pe față, cămașa udă îi era lipită necuviincios de piept. Într-o mișcare instinctuală, își încrucișă brațele peste sâni. Simți cum îi luau foc obrajii.

– Îmi pare rău!, reuși Petru să mai spună încă o dată, însă un zâmbet i se ivi aproape insesizabil în colțul gurii, după ce privirea îi coborâse spre pieptul ei ud. Ce puteau să mai facă acum decât s-o ia de la capăt?! Te ajut eu să le clătești și să le storci din nou. Mă duc după năpatcă. O spusese și se îndepărtă rapid, fără să-i dea Anei timp să răspundă.

Rămasă singură, fata își înfășură părul într-un prosop de pânză pe care îl avea în trăistuța ei și încercă cu disperare să stoarcă și cămașa cât putu mai bine. Petru trăgea de timp. *„Asta îmi mai trebuia acum! Să storc țolici cu Ana!”* Nu reușea să recunoască nici cât ai clipi din ochi că, de fapt, voia să stoarcă țolici cu Ana, că voia să o vadă cum se mișcă în timp ce face treabă, că voia să îi audă vocea... Ascunse năpatca în niște sălcii ca s-o găsească mai târziu și se întoarse.

Lucrau în liniște. Apucau câte un preș de capete, îl răsuceau unul spre dreapta și celălalt spre stânga, îl întindeau pe pietre la soare. În mai puțin de jumătate de oră terminaseră.

„Gata, ai terminat. Nu mai ai ce căuta aici. Ia-ți cănele și dă-i drumu’ la deal!”, Petru se mustra de unul singur dar când deschise gura să-și ia *la revedere*, se trezi spunând cu totul altceva:

– Dacă vrei, mai stau cât se zvântă și te ajut să cari coșarca acasă.

Nu se simțea în largul ei să stea singură la Siret cu un băiat, dar nici nu știuse cum să-i spună să plece. Se așezară pe nisipul sticlos, fiecare cu privirea în altă parte, ocupându-și degetele cu un fir de iarbă uscată sau o pietricică diformă. Soarele de august avea încă destulă forță cât să usuce părul și hainele fetei, dar și preșurile înșirate unul lângă altul.

– Ce mai fac *băieții*?

Ana încercă să umple liniștea stânjenitoare cu o discuție despre prietenii lui cei mai buni. Petru Golea, Vasile Stroia, Dumitru Brădet și Ionel Mărculesei fuseseră colegi de școală cu Ana. Îi știa foarte bine, cu atât mai mult cu cât cei patru erau nedespărțiți. Unde îl vedeai pe unul, sigur apăreau și restul cât ai clipi, așa că lumea se referea la ei ca la un tot – „băieții”.

Petru, care dintr-o dată își pierduse darul de povestitor ce-i fusese recunoscut pe toată perioada școlii, îngână niște vorbe încâlcite despre cum nu se văzuseră prea mult în ultimul timp pentru că avuseseră mai toți treabă cu tații în gospodărie. Însă Ana părea să nu bage de seamă stânjeneala din vocea lui, așa că limba i se dezlegă cuvânt după cuvânt iar conversația începu să curgă lin apoi.

Sporovăiră vreun ceas despre seceta care le făcea viața mai grea decât era deja, despre recolta proastă, despre găinile care mureau pe capete prin toate gospodăriile. Din păcate căldura încă înțepătoare de august uscă prea repede preșurile, așa că se apucară de împăturit. Terminară și treaba asta în câteva minute. Petru apucă fără tragere de inimă de-o toartă a coșărcii, Ana de cealaltă. O porniră spre deal, către casa ei care se afla în celălalt capăt al satului, spre podul cel mare peste Siret, dar lui nici nu părea să-i pese că ocolea atât de mult.

Soarele apunea răbdător în spatele lor, în timp ce urcau priporul cu pași mărunți, într-o liniște binecuvântată, la care tânărul bărbat avea să revină cu gândul încă o dată și încă o dată în nopțile încremenite de iarnă pe care avea să le petreacă în tranșeele războiului ce pândea flămând după colț.

2. Doi saci de grâu

După un an.

Abia se lumina de ziuă când Tudorița Bălan și fiica ei cea mare o porniră pe jos către Tecuci, să mai cumpere câte una alta din cele strict necesare. Casa familiei nu era una ușor de dus pentru că nevoile se înmulțeau de la o zi la alta iar vremurile nu se îmbunau nicicum. Dacă unii o mai scoteau într-un fel sau altul la un capăt pentru că nu le dăduse Dumnezeu decât câte doi sau cel mult trei copii, Bălanii se *îmbogățiseră* cu odrasle tot la câțiva ani. Ana se născuse prima, la doi ani după ce tata se întorsese din războiul cel mare (care se terminase în 1918), anul următor apăruse Vetuța, apoi încă doi copii care-au murit de boli necunoscute. Când femeia crezuse că ieșise cât de cât din greutățile maternității, apărură Pavel, apoi Mihai. Mezina, Anastasia, căreia toată lumea îi spunea mai ușor Sia, venise ca o ultimă încercare în urmă cu trei ani, iar de atunci mama se ruga și dimineața și seara să nu mai primească un alt *dar* de la Cel de Sus. Era credincioasă și se supunea voinței Cerului dar trăiau vremuri tulburi. Nu mai plouase din primăvară, grâul se uscuse înainte de a se coace, porumbul legase prea puțin, copiii erau de-a pururi prost îmbrăcați iar la școală îi trimisese cu rândul pentru că nu avea cu ce să-i încălțe. Noroc că Vetuța fusese iubăreață și reușise s-o mărite măcar pe ea încă de anul trecut, dacă mai găsea un băiat bun și pentru Ana, putea să spună ca i s-a ușurat binișor povara.

Să tot fi fost vreo 8 kilometri dus până la oraș. Mergeau în tăcere, mama Tudorița cu gândurile ei, Ana cu ale ei. Cocoșii cântau de ora cinci dimineața când ajunseră în dreptul bisericii din centrul satului. Se opriră:

– Doamne ajută să ne întoarcem cu bine, în sfânta zi de duminică!, femeia își făcu cruce cu degetele butucănoase de muncă, împreunate în semnul Sfintei Treimi, atingându-și umerii împovărați de griji, apoi continuă: Și adu-i acasă sănătoși pe oameni' noștri, ține-i în paza ta, că n-avem altă nădejde pe lumea asta! Restul rugăciunii o ținu departe de urechile fetei: *„Ajută-mă s-o mărit și pe Ana, că-i trece vremea de-acu'. Scoate-ne în cale un băiat bun!”*

– Or să vină, mamă, or să vină! Mare-i Dumnezeu!, Ana îi răspunse cu vocea plină de speranță pentru bucata de rugăciune pe care mama o rostise cu voce tare, căci pe cealaltă o auzise doar Dumnezeu în cer cu sfinții Lui.

Tudorița se aplecă ca într-o închinăciune, cu mâna dreaptă aproape atingând pământul. Ochii îi rămaseră pentru o clipă ațintiți spre pantofi. *„Oare de când am pantofii ăștia? Nici eu nu mai știu. Cum de mă mai țin?”* Apoi aruncă o privire spre pantofii Anei. *”Măcar fetii ășteia de i-ar aduce tat-su ceva de încălțat mai de doamne-ajută din Ardeal, că o rochie 'om coase noi în urma acului... Norocu' ei că-i frumoasă și cuminte...”*

Se auzise în sat pe la mijlocul lui iunie că în Ardeal a plouat bine și că s-a făcut grâul, așa că tații și flăcăii din multe familii își puseră cu o săptămână înainte de timpul secerișului câte o bucată de pâine și câteva ouă fierte în traistă și plecară să găsească de lucru în celălalt capăt al țării. Plecase și tata Ghiță, trimisese doar o telegramă de-atunci: „Ajuns. Găsit lucru. Sănătos.” Tudorița nu știa carte, așa că îl pusese pe unul dintre băieți să i-o citească. După ce ascultă cuvintele puține dar liniștitoare, își ridică ochii spre cer: „Fie, Doamne, voia ta cu noi!” Rămăsese acasă cu Ana și cu cei trei copii mai mici, luptându-se să se descurce cu resturile care mai rămăseseră în hambare de anul trecut.

Prin dreptul poliției se întâlneau cu alte câteva femei care veneau dinspre vatra satului Cosmești Deal. Toate voiau să târguiască câte ceva la Tecuci înainte să se întoarcă bărbații lor acasă.

– Ziua bună, Ștefană! La târg, la târg?

– La târg, Tudoriță, la târg.

– Ai primit vreo veste? Când îți vine acasă băiatu’?

– Am primit, dar știi cum îs telegramele astea scurte: „*Vin 10 august. Așteptați căruța gară.*”

Cele două femei mergeau una lângă alta, când mai vorbeau, când mai tăceau. Nimic special de povestit: aceiași copii poznași pe toate ulițele satului, aceleași găini care nu se ouă, cartofii și grâul de anul trecut care-s pe terminate, banii puțini, prețurile prea piperate de la prăvăliile unde cântarul e măsluit. De grup se lipeau și alte mame cu fetele lor. Soarele roșiatic se întindea leneș la răsărit, luminându-le calea, în timp ce sporovăiala păsărelelor le făcea drumul mult mai plăcut. La întoarcere, dacă n-o s-apară niciun nor și n-o să adie nici vântul, drumul va fi istovitor. Dar poate vor găsi vreo căruță care vine-n sat, cine știe?!

– Anuță, îți iei de-o rochie nouă pentru hora de Sânta Marie? Eu abia aștept! Vine Costache a’ meu! Poate facem nuntă la toamnă dacă se înțeleg ai bătrâni!

Ana răspunse fără tragere de inimă:

– Da, o să mă uit cu mama după o bucată de stambă.

– Și ce model? Și cin’ ți-o coase? Că eu îmi cos la Duduleasa. Știi modelul ăla cu plii?

Vasilica, cu care Ana fusese colegă la școală, vorbea fără să respire, bucuroasă că găsisse pe cineva de seama ei față de care să poată scoate afară tot clocotul ei de fată îndrăgostită.

„*Da, mergem la Tecuci să cumpărăm de-o rochie. Da, merg la horă. Da, n-am nicio tragere de inimă...*”, Ana își răspundea ei însăși. Trebuia să aibă curajul să fie sinceră precum Vasilica

măcar în gândurile ei: „De, vorba aceea – Vaca bună se vinde din grajd, da' mai trebe scoasă și la târg! Da, merg la horă că tre' să mă mărite. Tre' să fiu drăguță să pună unu cu ceva pământ ochii pe mine...” Ana aproape se opri din mers, uimită de ceea ce tocmai gândise. Respiră adânc și privi spre răsăritul de soare: „Doamne, știu că mama nu m-ar forța, dar am ajuns o povară... măcar de-ar ploua și am avea ce mânca... fac și ei ce pot. Dar și eu fac tot ce pot! Mai puțin de atât nu pot să mănânc... Și am ajutat-o să-i crească pe toți! Și n-am ieșit niciodată din cuvântul lor, și am fost cuminte, și n-am cerut nimic! Și ce să cer? Că n-au nici ei mai mult... Ar fi putut să mă dea să fac ucenicie la Duduleasa să învăț și eu croitorie, să fi făcut vo' doi bănuți mai ușor... le-aș fi cusut și lor tot ce și-ar fi dorit! Ar fi fost și mama mai mândră, că toate hainele le are tocite... și băieții n-ar mai fi stat cu pantalonii ăia scurți și urziți în fund... și aș fi putut... multe aș fi putut... Măcar de-ar ploua... Doamne, trimite ploaie! Când tata Ghiță avea ce vinde, pleca la munte cu căruța plină cu grâu și porumb și venea acasă cu de toate. Ne cumpăra alune și halva și ne aducea și câteo basma de la Panciu. Ce mândră era mama de baticul cu bujori pe care i l-a adus tata în anul ăla când s-a făcut grâu' din belșug! Cine mai era ca ea! S-a dus să se închine la Sfânta Icoană a Maicii Domnului și parcă toată biserica se uita la ea! Cât era de făloasă cu basmaua cea nouă și fusta cu plișori! Doamne, iartă-mă! Cât sunt de nerecunoscătoare! Bine că trăim! Marandei i-a murit bebelușul! I-a secat laptele. Am zis că moare și ea de durere... S-a topit pe picioare... Și eu mă gândesc la bulendre! Iartă-mă, Măicuța Domnului!”

Gândurile vedeau cu toptanul în mintea ei, se învâlmășeau, Ana nu putea lupta cu ele. „Doamne, arată-ne un băiat bun, cu frică de Dumnezeu! Să nu ducă banii la birt, să nu fumeze... prea mult, să nu se ducă la femei, să aibă grijă de copii, să nu mă bată, să nu mă...” Nu-și putea scoate din cap ce povestise primăvara trecută o vecină la prășit. Femeile măritate erau la vreo trei rânduri de porumb distanță de ea și se căinau una la alta: „Nici nu mai pot, fimei bune! Nu mai pot! Da' n-am unde mă

duce cu copchii' dâră după mine. Vorba ceea – „Și bătută, și...” Deună zi, nici nu am ajuns bine de la câmp, animalele zbierau că nu mai aveau nici apă în troacă, copchii' flămânzi... dragi' lu' mama... și-l aud că zgheară „Fimeie, treci încoa'!” Știam ce urmează, așa că m-am dus ca să nu priceapă ai mici... A închis ușa la grajd în urma mea, s-a descheiat la pantaloni, m-a aplecat pe un butoi și...” Se oprise din povestit de rușine și de durere, își ștersese ochii cu colțul baticului. „Ce să fac, dacă m-au dat după unu' cu pământ mult?! Îs sluga lui... Măcar fetele mele poate or avea o soartă mai bună...” Anei nu-i mai ieșea asta din minte. „Oare ce va fi cu mine? Oare ce va fi cu mine?”, se întreba neconținut, ca într-o rugăciune.

– Hei, ce model îți faci rochița?, se auzi vocea sâcâitoare a Vasilicăi.

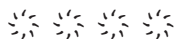
Bine c-a scos-o din gândurile ei...

– Păi, ceva simplu că tre' să o cos eu de mână. Cred că o să cumpărăm un material cu imprimeu mărunț ca să nu conteze prea mult modelul. 'O să fac un decolteu pătrat, o talie lată și în partea de jos cu plii deși. Am auzit că așa se poartă acum la București.

În timp ce fetele vorbeau între ele, Ștefana o urmărea pe Ana cu coada ochiului. „Frumoasă fata asta, finuță, vorbește puțin și cu rost. Am auzit numai de bine despre ea. Parcă a fost colegă la școală cu Petru. Și au și bucata aia de pământ lângă noi, în Lunca cu Vii. Ar fi o noră bună...”

– Tudoriță, ce puneți la anu' pe bucata aia de-o aveți lângă noi?, întrebarea îi țâșni de pe buze fără să-i ceară voie.

– Nu știu, Ștefană. Cum 'o zice și Ghiță când s-o întoarce acasă. Dar dacă nu dă ploaie la vreme, tot atâta...

Soarele apusese de o oră când Petru ajunsese la gara din Domnești. Gospodarul la care slujise toată vara, să-i dea Dumnezeu sănătate!, pusese un argat să-l aducă cu căruța. Gara

era departe de sat, dincolo de lanurile cu porumb. Muncise din greu și acum se uita cu mândrie la cei doi saci a câte o sută de kile fiecare pentru care se învoiseră acum două luni. „*N-a fost chiar rău. Am mâncat pe săturate, am dormit pe saltele de paie, am avut așternuturi curate...*”, Petru se lăuda singur, mustăcînd de mândrie. Deși plata fusese stabilit să fie doar în cereale, boierul le achitase și trenul, și le mai dăduse chiar și vreo câțiva bănuți. Aștepta cu ochii în patru. Știa de la alții că se fură pe timpul călătoriei care dura mai mult de unsprezece ceasuri, așa că trebuia să nu închidă un ochi până la ziuă când avea să ajungă acasă. Ce să-i faci, foamea dă de-a dreptul... Mulți rămăseseră fără agoniseala lor de-o vară doar pentru că, prea obosiți, adormiseră în tren. Așa că el avea de gând nici să nu se așeze pe-o bancă. ‘O să stea direct pe *comoara* lui.

Când trenul opri în gară, Petru înșfăcă bărbătește sacii și îi stivui unul peste altul într-un colț al vagonului. Își făcu semnul sfintei cruci cu limba și zise în gând un *Doamne ajută*. Mult a fost, puțin mai e! Trimisese telegramă să-l aștepte tata cu căruța, așa că singura lui grijă era să nu adoarmă.

Avea toată noaptea la dispoziție să se gândească. La ce? Nici el nu știa. Să facă planuri? Ce rost avea?! Vorba aceea: „Dacă vrei să râdă Dumnezeu de tine, fă-ți planuri.” Trebuia să ai pe ce te baza pentru asta. El pe ce se putea baza? Niște pământ era, cu ce moșteniseră mama și tata de la bătrânii lor, cu ce le mai dăduse Regele Ferdinand răsplată după război (pământ pe care-l primiseră abia de câțiva ani), să tot fi fost cu totul vreo două hectare jumătate. Dacă ar fi plouat anul următor și s-ar fi făcut porumbul, ar fi putut să înceapă să crească porci și să-i vîndă. Dar asta însemna o mulțime de treabă și era nevoie de seriozitate iar pe tata nu te prea puteai baza. Făcea el treabă cât făcea, dar când o lua pe ulei, nu mai aveai cu cine să te-nțelegi.

Își aducea și acum aminte cu durere cum tata băuse și jucase cărți într-o iarnă, pe când el era copil, la cârciuma Dornenilor din capătul uliței... „*Mai du-te, Petru mamă, pân’ la cârciumă și-adu-l pe tat-tu acasă! ‘O să ne lase în fundu’ gol!*”

Stătuse cu lacrimi în ochi în ușa cârciumii... *"Hai acasă, tăticule! Nu mai avem nici apă și nici lemne crăpate. Hai că a făcut mama tocană cu carne sleită! Hai acasă!"* Dar tata nici nu s-a uitat la el... Cică avea o mână bună la cărți și urma să câștige tot ce pierduse până atunci. Cârciumarul aruncase cu o căciulă după el: *"Închide ușa, mucosule, că intră frigul, și nu plătești tu lemnele!"* Era căciula de astrahan a tatei. O pierduse la cărți. Nici nu avusese curaj să-i spună mamei. *"Lasă, mamă, că mă duc eu la apă și crap eu niște lemne!"* O săptămână n-a venit tata acasă și, când a venit, era spășit, cu capul în jos și coada între picioare. *"Tre' să muncesc toată vara cu căruța și calu' pentru Dorneni, să-mi plătesc datoriile..."* Mama nici n-a mai plâns, nu era prima dată. *"Mamă, o scoatem noi cumva la capăt! Mă duc la boieru' Cimpoeș, poate gălesc ceva de lucru."* Și a găsit... zi de vară, până-n seară... Munca fusese istovitoare, nici nu împlinise 9 ani. Ce-o fi fost în capul boierului să-l primească pe el, un copil sfrijit, la o muncă atât de grea, cot la cot cu cei mari?! *"N-am să uit sacii ăia de șaizeci de kile pe care-i descărcam din căruțe și-i căram în spinare pe rampă până la etajul al treilea în hambarele boierului..."* Simțea parcă și acum pârâitul oaselor. *"Greu la deal cu boi' mici?"*, râdeau unii pe seama lui când se împiedica și cădea cu tot cu sacul de mazăre verde. Dar, *ce nu te omoară, te face mai puternic.* Și-l făcuse... Petru era nădejdea mamei sale, Ștefana, care o decizie nu lua fără el: *"Petru, mamă, tu ce zici? Cum să facem?"*

Trenul duduia pe calea ferată de-a lungul munților, prin pasuri, câmpii drepte ca-n palmă, localități înghițite de noapte. În curând cerul urma să-și deschidă pleoapele, mulțumit că se luminează de ziuă. Petru stătea cu privirea lipită de fereastra aburită a trenului, bucuros să descopere o mulțime de lucruri despre care la școală citiseră în cărți și încercaseră să și le imagineze. Păcat că drumul ăsta fusese de foame... Își amintea orele de geografie la care totul se învăța pe de rost. Învățătorul era în stare să te pună să stai minute nesfârșite pe coji de nucă

dacă nu știai o trecătoare, înălțimea unui munte, o capitală. Norocul lui că-i plăcuse școala, că alții tremurau ca varga când îi lua la întrebări.

Închise ochii, surâse și nu prea, amintirile curgeau... „Ionel Mărculesei, care-i capitala Olandei?”, învățătorul întrebase cu privirea lui tăioasă care te făcea să-ți înghețe sângele în vine. Le era și frică să ridice capul din pământ, nimeni nu mai respira. Și dacă știau, și tot ar fi deschis gura tremurat. „Știi sau nu știi? Nu mă fă să-mi pierd vremea cu tine!” Pentru că știa ce urmează și nu voia să-l enerveze și mai tare, Ionel se dusesse de bunăvoie către colțul clasei unde-l așteptau cojile și începu să se descalțe cu mișcări tremurate. Restul elevilor se uitau la el cu coada ochiului. Își mișca picioarele încontinuu, nu se auzea decât câte un *au-au* abia șoptit, în timp ce lacrimile îi șiroiau pe obraji, chiar dacă se lupta bărbătește cu ele. După câteva minute nu mai simțea nimic, amorțise cu totul, doar unele coji înroșite mai purtau urmele durerii. *„Ce n-am înțeles niciodată a fost bătaia de joc. N-am înțeles-o nici atunci când eram copii și n-o înțeleg nici acum...”*, Petru se agita chiar și după atâția ani, numai amintindu-și. *„Vă dă mâna să râdeți!”*, reușise Ionel să spună după ce lecția se încheiase. Numai el știa cât îl arseseră tălpile și câte zile umblase doar pe călcâie și pe cantul picioarelor...

Petru avea câteva ore de când zăcea neclintit pe sacii lui. Îi amorțise fundul, îl dureau spinarea, dar nu-i păsa. Se simțea precum Făt Frumos din basme care călărea de trei zile și trei nopți spre castel, aducând cu el apa vie. Îi plăcuse să asculte poveștile învățătorului... îi plăcuse mult școala... păcat că nu putuse avea parte de ea așa cum ar fi vrut.

Gândurile-l duc și către ultimul an de școală... *„Săru’ mâna, mamă Ștefană!”* *„Săru’ mâna, domnu’ învățător! Ce v-duce pe la noi?”*, mama îl privea pasă-mi-te neștiutoare, deși nu era prima oară când învățătorul venea la poarta lor. *„Mamă Ștefană, băiatu’ matale tre’ să facă școală! Nu am elev mai deștept ca el. Păcat de mintea lui! Tre’ să-l trimitem la Galați la liceu!”* *„Domnu’*

învățător, noi suntem țărani! Liceu' e pentru boieri ca matale! Ce să facă el acolo? Cine mai muncește pământu' dacă și cei de la lut se apucă de citit?" , așa răspundea mama de fiecare dată, făcând pe naiva, deși simțea cum îi sărea inima din piept de mândrie când îl vedea pe învățător venind pe uliță. Îi plăcuse și ei cartea, citea și acum din biblie seara la lumina lămpii, după ce toată lumea se ducea la culcare.

„N-am fost la școală decât vreo trei săptămâni înainte de examene dar tot am luat cea mai mare notă! Oare cum ar fi fost dacă m-ar fi dat la liceu?" , Petru își zâmbi amar, frecându-se pe spinarea amorțită, dar continuă imediat, trezindu-se la realitate: „Ce gând prostesc!"

Gara sărăcăcioasă, cu peron îngust, care dădea direct spre lanul de porumb îngălbenit înainte de vreme, i se păru lui Petru cel mai frumos lucru pe care-l văzuse vreodată, parcă mai frumos decât munții și văile prin care trecuse cu trenul în prima sa ieșire din sat.

Pe marginea drumului colbăit de atâta secetă îl aștepta un căruțaș cu privirea spășită.

– Săru'mâna, tată!

– Să trăiești, băietel!, răspunse Ion Golea care își îmbrățișă bărbătește fiul.

Apucară sacii unul de un capăt și unul de un capăt și-i urcară în căruță.

– Ia tu frâiele, zise tata, așezându-se într-o parte pe capră, lăsându-l pe el să conducă.

Petru trase puternic în piept răcoarea dimineții și simți cum somnul și oboseala de toată vara ieșiră din el odată cu aerul scos din plămâni. Porniră către casă fără să își spună mare lucru. Nicicând nu i se păruse drumul acesta mai luminos și mireasma câmpiei mai revigorantă, nicicând vânticelul de

dimineață nu adiașe mai liniștitor, nicicând nu fusese mai mândru de el! Reușise! Fusese până la capătul țării și venise acasă cu mâncare pentru familie!

Calul începu să urce domol priporul care unea satele Cosmești Vale și Cosmești Deal. Printre primele case prin fața cărora urma să treacă era cea a Anei. „*N-o să mă uit! Privirea înainte, Petrule! Și totuși poate e prin curte...*”

Liniște.

Copitele calului se aud ritmic pe prundișul drumului, găinile cotcodăcesc prin ogrăzile lor, câte un câine mai latră după o vrabie. Petru și Ion își continuă în tăcere drumul spre casă, fiecare în gândurile lui.

Când intră pe ulița lor, a Goleștilor (cum îi zice lumea din sat), Petru simte că indiferent ce-o mai aduce viața asta chinuită, pentru el doar aici este *acasă*. Pe măsură ce înaintează spre malul către Siret, se uită din căruță peste garduri prin ogrăzile oamenilor, zâmbește copiilor, copacilor, cailor... Îi știe pe toți. Aici au locuit bunicii și străbunicii și aici locuiesc ei acum: părinți, copii, unchi, verișori. E o familie mare, e familia lor și, cine știe, poate tot aici vor locui și nepoții lui...

Ajuns în dreptul porții, se ridică în picioare și, dintr-o singură privire, respiră până în străfundul plămânilor suflul gospodăriei. „*Ce dormi-a fost!*” E casa lor, pentru care veri întregi au tot făcut chirpici... câtă balegă de cal cărată în spinare de pe lunca Siretului, câte căruțe pline ochi cu lut din malurile dealurilor... Petru simte urcându-i pe șira spinării răcoarea de la frământatul terciului cleios cu picioarele goale.

– Petru mamă, bine-ai venit sănătos acasă!, Ștefana îl îmbrățișează cu noduri în gât. Cât e ea de bărbătoasă și tot se luptă cu lacrimile câteodată. Îl ia de braț și-l conduce agale.

Ion e lăsat pe dinafară mai mult ca niciodată. N-a vrut-o pe Ștefana de la început dar acum, când răceala ei împunge usturător, parcă regretă că nu s-a străduit mai mult. Se

întoarce pe călcâie și se apucă să deshame calul, pentru care orice mângâiere a stăpânului e binevenită.

Mirosul de pâine proaspăt scoasă din cuptor și de ciorbă de zarzavat acrită cu borș de puțină se simte înaintea de-a intra în bucătăria de vară, pe care se pare că mama a lipit-o proaspăt cu lut.

E puțin dar e casa lor.

Se duseseră la culcare ca de obicei. Era acel moment în care ziua se dădea bătută și-și lua tălpășița spre alte meleaguri unde era deja așteptată. Ion plecase la cârciumă ca mai în fiecare seară iar ei își pregătiseră căpătâiul în camera din dosul casei. Mama se culcase pe un pat cu fiică-sa, Paraschiva, iar Petru se cuibărise pe patul mai mic de lângă sobă. Le povestise deja încă din timpul zilei cum petrecuse alături de alții veniți pe vară să muncească la boierul ardelean, dar femeile nu se puteau sătura să-l audă cum imita vorba domoală a oamenilor din partea aceea de țară. Tânărului bărbat i se muiau gândurile, turmentate de somnul ademenitor ce venea peste el ca o binecuvântare după o noapte nedormită, dar nu voia să le dezamăgească. Povestea încă o dată despre casele lipite unele de altele, despre porțile înalte prin care nu trecea nici musca, despre modelele pe care le aveau sculptate la streșinile caselor, despre haine, despre felurile de mâncare. Nici nu-și amintea când adormise, tot ce știa era că acum se visa dansând cu Ana pe o câmpie presărată cu sânziene. Era cald, soarele îi orbea iar ei se învârteau fericiți. Ceva însă îi sâcâia mocnit bucuria.

– Iar a uitat tat-tu să mai vină acasă!, Ștefana șoptise mai mult ca pentru ea, privind către geam cum se crapă de ziuă. Obosise... *„Nici nu vreau să-mi mai fac sânge rău... Vreau doar să văd copchii’ ăștia la casa lor ș-apoi... cum a vrea Cel de Sus... că tot c-o moarte suntem datori!”* Își spusese asta noapți nesfârșite. De ce? De ce nu putea fi câte o bucată de pâine pe fiecare masă?

De ce trebuiau să fie boli, și lacrimi, și durere? De ce nu era liniște în casa ei?

Auzi mai întâi poarta trântindu-se nervos, apoi un zgomot ascuțit de ușă izbită și geamuri sparte. Sări direct în fund. Ion nu băuse destul cât să se prăbușească direct în pat... O bușitură, și încă o bușitură, și încă una... Petru strânse așternutul în pumnii încleștați, doar doar s-o opri... chiar nu voia să facă ceva ce ar fi regretat. Dar nu, izbiturile erau din ce în ce mai dese. Într-un salt desprins parcă din viața altcuiva, ajunse cu o mână direct în gulerul cămășii tatălui și cu cealaltă ridicată în dreptul capului, cu pumnul tremurându-i de mânie, într-o revoltă căreia nu ar fi zis vreodată că-i va da voie să iasă din el:

– Tu-s grijania mă-tii de bețiv ordinar!

– Nu-l lovi!, Ștefana strigă la el în timp ce înainta spre ușă, printre cioburi. E tata tău. Tu ține-l și eu dau!

Ochii-i scânteiau într-un amestec de mânie, tristețe și nevoie de răzbunare. Își lovea bărbatul cu pumnii, cu palmele, cu vorbele... cu vorbe grele ce curgeau din ea încâlcit. Ion stătea nemișcat, primea fiecare lovitură, fiecare ocară. Când tot răul ieși din ea, lacrimile lăsau deja dâre fierbinți pe obrajii brăzdați de șanțuri triste.

– De ce, Ioane? De ce?